

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ
О ПРОГЛАШЕЊУ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА
„ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКА КЛИСУРА”

Члан 1.

Подручје Овчарско-Кабларске клисуре, налази се у централној Србији, припада регији Западног Поморавља и обухвата долину Западне Мораве, чини га клисура са планинским целинама Овчара и Каблара на који се западно надовезује Дебела гора са једне стране и са друге стране побрђе на коме је село Вранчани, проглашава се за предео изузетних одлика под именом „Овчарско-Кабларска клисура” и ставља под заштиту као подручје I категорије односно од изузетног значаја (у даљем тексту: Предео изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”).

Члан 2.

Предео изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” ставља се под заштиту у циљу заштите и очувања, атрактивних, спектакуларних морфолошких особености овог подручја, које чини ерозиони речни облик рељефа, представљен клисурастом, дубоко усеченом моравском долином и изванредно израженим укљештеним меандрима који по својим димензијама и начину постанка превазилазе већину оваквих облика у Србији. Поред њих издвојено је још 12 репрезентативних геолошких и геоморфолошких објеката геонаслеђа.

Подручје клисуре одликује изузетно флористичко богатство и као таква представља један од центара разноврсних екосистема и вегетацијских серија од полидоминантних, преко осиромашених, реликтних заједница до заједница савремениог типа. Забележено је 864 биљна таксона од којих: 18 строго заштићених биљних врста, 43 ендемичне врсте и 47 реликтних врста што представља скоро четвртину од целокупне флоре Србије. Значај Овчарско-Кабларске клисуре, као рефугијално станиште ретких и реликтних биљних заједница, на националном нивоу огледа се у очувању и повећању генетског, специјског и екосистемског диверзитета.

Присуство терцијарних реликата, било да се ради о изданацким шумама, или о шибљачким формацијама, у храстовом или прелазном храстово-буковом појасу, представља јединствену вредност овог подручја. Њихова заступљеност нам указује на старо порекло вегетације чиме се практично могу окарактерисати као „сведоци вегетације каква је била у прошлости”. Терцијарни реликти који су саставни део вегетације Овчарско-Кабларске клисуре су: црни граб, граб, грабић, црни јасен, руј и др.

У оквиру граница истраживаног подручја регистровано је укупно 185 врста птица, што представља 51,96 % од укупног броја врста (356) регистрованих у Србији. Највећи део евидентираних врста птица (109) имају статус гнездарица, док је пет могућих/вероватних гнездарица и 11 ишчезлих гнездарица. Све то чини укупно 125 врста гнездарица подручја.

У погледу заштите и очувања фауне сисара, поред богате фауне сисара представља комуникациони чвор за дисперзивна и миграторна кретања многих значајних врста у националним и међународним оквирима (вук, мрки медвед и др.).

Од херпетофауне заступљено је 11 врста гмизаваца и 9 врста водоземаца од којих шест врста гмизаваца и осам врста водоземаца спадају у групу строго заштићених врста.

Од посебног значаја за очување биолошке разноврсности ихтиофауне представљају строго заштићене врсте риба-вијуница, вијун и балкански вијун као и осталих 18 аутохтоних рецентних врста риба, од којих 14 има статус заштићених дивљих врста (поточна пастрмка, двопругаста уклија, деверика, буцов, мрена, поточна мрена, скобаљ, шаран, кркуша, гавчица, клен, сом, штука и греч). Регистровано је 95 врста дневних лептира, од чега је 15 строго заштићено на националном нивоу, док је 5 врста од европског значаја.

На подручју Овчарско-Кабларске клисуре, налази се једанаест светиња од којих 9 активних манастира, једна црква на старом манастирском месту, црква-капела и збег црква-спомен костурница.

Подручје Овчарско-Кабларске клисуре је еколошки значајно подручје на простору Републике Србије под редним бр. 37 – „Овчарско-Кабларска клисура”, подручје које је идентификовано у оквиру међународне еколошке мреже Емералд (RS0000033), као и међународно и национално значајно подручје за птице (RS031IBA), услед присуства биљних и животињских врста од националног и међународног значаја и присуства заштити приоритетних типова станишта,

Члан 3.

Предео изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, налази се на територији општина Чачак и Лучани. На територији општине Чачак обухвата катастарке општине Врњачи, Рошци, Видова, Међувршје и Паковраће, а на територији општине Лучани обухвата катастарске општине Лучани, Дљин и Дучаловићи.

Површине Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” 4 910,81 ha, од чега је у државној својини 1 407,61 ha (28,66%), у приватној својини 2.826,29 ha (57,55%), у јавној својини 82,44 ha (1,7%) и у црквеној својини 593,47 ha (12,09%).

Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” дати су у Прилогу - Опис границе и графички приказ Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, утврђују се режими заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена обухвата површину од 8,47 ha (5,26%) у оквиру којег се налазе локалитети: „Бањски поток” и „Орлове стене”.

Режим заштите II степена обухвата површину од 1.205,44 ha (55,22 у оквиру којег се налазе локалитети: „Оровица”, „Вјетрина”, „Чвркићи”, „Видово”, „Меандри”, „Каблар”, „Рид”, „Дуга коса”, „Овчар”, „Дебела гора”, „Свете Тројице”, „Дучаловићи”, „Бањски поток II” и „Садљике”.

Режим заштите III степена обухвата површину од 3.696,81 ha (28,66%) у оквиру којег се налазе локалитети који нису под режимима заштите I и II степена.

Члан 5.

На подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, забрањују се и:

1) Радови и активности који могу имати неповољан утицај на геоморфолошке, хидролошке и педолошке карактеристике, живи свет, животну средину, еколошки интегритет и естетска обележја предела;

2) промена намене површина која може имати утицај на темељне вредности природног добра;

3) изградња хидроенергетских објеката (брана – акумулација), укључујући и регулацију и преграђивање водотока и то на водотоцима са изразито клисурастим и кањонским долинама;

4) извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено подручје и његова околина;

5) слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;

6) отварање нових мајдана техничког камена унутар заштићеног подручја, осим уколико се материјал таквих или сличних карактеристика не може наћи на подручју изван граница заштићеног подручја, или је исти привременог карактера просторно и временски строго ограничен а користи се за побољшање услова живота локалне заједнице (изградња и одржавање локалних саобраћајница и сл.);

7) експлоатација минералних сировина у зонама непосредне и уже заштите изворишта водоснабдевања, на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара;

8) индустријска и индивидуална експлоатација и искоришћавање минералних сировина (бигар, калцит и др.);

9) пустошење и крчење шума, као и чиста сеча шума, која није планирана као редован вид обнављања шума;

10) извођење радова на чистој сечи, пустошењу и крчењу шумског комплекса, као и свака непланска сеча и уништавање аутохтоних врста дрвећа и жбуња осим

узгојносанитарних радова и активности на очувању локалитета са реликтном шумском вегетацијом;

11) сеча појединачних старих стабала, импозантних дендрометријских карактеристика, значајних за очување биодиверзитета и културног наслеђа;

12) уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне у природне екосистеме;

13) уклањање аутохтоне вегетације;

14) брање, ломљење, кидање и ископавање биљних врста у природним састојинама;

15) сакупљање заштићених врста изван прописаног периода и коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта;

16) узнемиравање фауне и сакупљање јаја;

17) извођење радова који могу довести до уништавања или оштећивања објеката геонаслеђа;

18) узимање фосилоносних материјала са геолошких профила;

19) формирање пословно-радних зона и изградња привремених или сталних индустријских и привредних објеката који би својим погонима, експлоатацијом или отпадним материјама угрозили услове животне средине, амбијенталне карактеристике простора и/или непокретна културна добра;

20) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотоке и земљиште.

Радови и активности ограничавају се на:

1) изградњу соларних електрана и електрана на био-гас;

2) изградњу инфраструктурне мреже и инфраструктурних објеката у складу са одрживим коришћењем природних вредности и капацитета простора;

3) изградњу складишта индустријске робе и грађевинског материјала;

4) изградњу објеката - викендица;

5) експлоатацију и примарна прераду минералних сировина, на удаљености која су већа од минимум 2 km од зоне I и II режима заштите;

6) образовање објеката за управљање отпадом, на мање објекте који служе за сакупљање, складиштење и третман неопасног отпада;

7) изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја у складу са планском документацијом;

8) начин газдовања предвиђен и прописан посебним шумским основама за све газдинске јединице које су у заштићеном подручју;

9) начин газдовања на површинама на којима се истраживањима потврди присуство строго заштићених дивљих биљних и животињских врста које су ретке и угрожене и за које су потребне додатне мере заштите;

10) лов за потребе одржавања оптималне бројности и здравственог стања популације ловних врста;

11) риболов на рекреативни, санациони и научноистраживачки;

12) дневни улов рибе за рекреативне риболовце на највише 5 kg аутохтоних врста риба, а за поједине врсте и број примерака (нпр. за пастрмке и друге, дефинисане врсте- 3 комада збирно; за клена, уз друге врсте- 10 комада збирно);

13) примена хемијских средстава и других радова и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја;

14) складиштење/депоновање стајњака, осоке и других извора еутрофикације на, за ту сврху предвиђене, прописно опремљене локације, које нису у контакту са подземним водама;

15) инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада, планинарских активности и друго;

16) уређење и унапређење амбијенталне разноврсности и лепоте предеоног лика и високих квалитета елемената животне средине.

Члан 6.

На подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и члана 6. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

1) свака промена постојеће морфологије терена и измена хидродинамичких карактеристика и режима Западне Мораве и њених притока, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

2) употреба и кретање пловила без пратње чувара или сагласности Управљача;

3) употреба пловила (осим чуварске службе) на меандрима (Рапаиловача, Успеније и Међувршје) ка акумулаци;

4) извођење активности и свака промена постојеће морфологије, поткопавање, засецање и сви други радови и интервенције који могу негативно утицати на објекте геонаслеђа;

5) узимање фосилоносног материјала;

6) извођење геофизичких истраживања хеликоптером;

7) измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја;

8) улазак у спелеолошке објекте, пећине и јаме, без сагласности Управљача и у пратњи одговарајућег водича;

9) ломљење, изношење и друго оштећивања пећинског накита;

10) бацања смећа и отпада у јаме;

11) хватање, узнемиравања, изношење и убијање пећинске фауне;

12) активности које доводе до значајног узнемиравања птица у периоду размножавања (март-јул);

13) уништавање гнезда птица;

14) формирање мрциништа на подручју карстних седимената природног добра;

15) постављање табли и других обавештења на стаблима;

16) превођење вода и измена хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;

17) промена намене водног земљишта;

18) депоновање било каквог материјала на заштићеном подручју, у прибалном подручју Западне Мораве као и у јаругама и водотоцима у непосредној околини;

- 19) руковање отровним хемијским материјама и нафтним дериватима на начин који може проузроковати загађење земљишта и воде;
- 20) извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено подручје и његова околина;
- 21) повећање пољопривредног и ливадског земљишта сечом шуме;
- 22) неконтролисано сакупљање лековитог биља;
- 23) коришћење и уништавање строго заштићених врста биљака, животиња и гљива и предузимање активности којима би се могла угрозити њихова станишта;
- 24) коришћење техничких средстава која могу оштетити или уништити примерке заштићених врста, односно њихова станишта и њихово сакупљање изван прописаног периода;
- 25) промена вегетацијског састава без претходне сагласности надлежне установе заштите природе;
- 26) кресање лисника за сточну храну, чиста сеча шума на нагибима, претерано оптерећење ливадско пашњачких површина, као и непланска градња шумских путева са меком подлогом, без одговарајућих евакуационих органа за падавинске воде (риголе и путни пропусти);
- 27) уклањање крајречне вегетације, одлагање/уношење лишћа/лисне масе, грађевине, остатака стабала и другог материјала у речна корита;
- 28) употреба свих недозвољених средстава за лов рибе (нпр. креч, хлор, конопља, експлозив, струја, мреже и др.) и лов рибе рукама;
- 29) све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
- 30) уређивање простора и/или извођење радова и активности који могу да наруше утврђена својства, статичку безбедност и намену објеката са статусом непокретних културних добара;
- 31) остављање шумског отпада, насталог при санитарној сечи;
- 32) камповање и ложење ватре, осим на местима која су за то предвиђена.

Радови и активности ограничавају се на:

- 1) извођење хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката;
- 2) формирање шумских и пољопривредних монокултура;
- 3) конверзију шумских површина;
- 4) каптирање извора за потребе водоснабдевања постојећих домаћинстава;
- 5) газдовање шумама и шумским земљиштима утврђеним у плановима и основама газдовања шумама, газдовање блиско природном, којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- 6) традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе;
- 7) сечу обнављања шума мањим интензитетом у више наврата;
- 8) заштиту обале водотокова од флувијалне и површинске ерозије применом техничких, биотехничких и биолошких мера;

9) чишћење корита водотокова од вегетације и наноса у циљу очувања пропусне моћи, а по потреби и продубљивање корита;

10) изградњу објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности или објеката у традиционалном стилу;

11) изградњу објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи у оквиру постојећих сеоских домаћинстава;

12) примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност Министарства;

13) коришћење објеката геонаслеђа у научне и туристичке сврхе;

14) дневни улов на највише 5 kg аутохтоних врста риба, а за поједине врсте риба и број примерака: младица–један комад, манић, поточна пастрмка, липљен, шаран, сом и смуђ–три комада збирно, скобаљ, мрена, клен и плотица, десет комада збирно;

15) санитарни лов дивљачи и планско регулисање бројности популација ловних врста;

16) изградњу подземних инфраструктурних водова.

Члан 7.

На подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, на површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чл. 5. и 6. ове уредбе, у режиму заштите I степена забрањује се и:

1) сви радови и активности, осим научних истраживања и строго контролисаних активности усмерених ка очувању и унапређивању постојећег стања екосистема;

2) коришћење природних ресурса;

3) изградња објеката.

Радови и активности ограничавају се на:

1) научна истраживања и праћење природних процеса;

2) контролисану (бројно, временски и просторно) посету искључиво ради стручне едукације;

3) обележавања граница;

4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство).

Члан 8.

Предео изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” поверава се на управљање Јавној установи „Туристичка организација Чачка” из Чачка (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм

управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштитне зоне, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља министарству надлежном за послове заштите природе (у даљем тексту: Министарство) најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социоекономског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и

чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Предео изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Покрајинским заводом за заштиту природе, извршити идентификацију граница Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 12.

Управљач ће у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе израдити софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Пределом изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”.

Члан 13.

Управљач може прогласити рибарско подручје у оквиру граница Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, на основу претходно прибављене сагласности министра, у складу са законом којим се уређује заштита и одрживо коришћење рибљег фонда.

Члан 14.

Висину накнаде за коришћење Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, својим актом утврђује управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 15.

Средства за спровођење Плана управљања Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 16.

Плански документи, планови, програми и основе из области шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и други програми и планови који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном

подручју Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Члан 17.

Даном ступања на снагу ове Уредбе, престају да важе одредбе Уредбе о проглашењу Предела изузетних одлика „Овчарско-Кабларска клисура” („Службени гласник РС”, број 16/2000).

Члан 18.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број:
У Београду, 2020. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК